

Sporen liegen niet

John Pel

Sporen liegen niet

De strijd van een forensisch rechercheur
tegen de zware criminaliteit

Geschreven in samenwerking
met Bert Muns

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5500 4

© 2022 John Pel

Illustraties privéarchief

Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voorwoord

Toen ik in de jaren zestig als wachtcommandant dienstdeed aan het bureau Warmoesstraat in Amsterdam werden de kachels vroeg in de ochtend aangemaakt door een stoker.

In 1983 deed John Pel zijn intrede bij de politie in de functie van stoker. Hij beëindigde zijn werk vele jaren later als inspecteur van politie op de rampplek van het neergestorte vliegtuig MH17 en was daar verantwoordelijk voor de berging van de slachtoffers. Er zijn niet veel mensen die zo'n bijzondere carrière achter de rug hebben, en die zegt meteen alles over zijn inzet, passie en doorzettingsvermogen.

In de loop van de jaren heb ik John Pel vaak ontmoet op plaatsen delict, en die ontmoetingen herinner ik me nog als de dag van gisteren.

Zo trof ik hem op een zaterdagochtend in de bosjes op het Amsterdamse Frederiksplein, waar hij sporen verzamelde bij een verkrachte en vermoorde vrouw. Hij klaagde terecht dat we met die sporen in het weekend niet terechtkonden bij het Nederlands Forensisch Instituut (NFI), waarna we aan de bel trokken. Het was het begin van piketdiensten bij het NFI.

Ik zou pagina's vol kunnen schrijven over mijn belevenissen met deze bijzondere man. Goed, nog één dan: de moord op Thomas van der Bijl, waarbij John Pel uiteraard de leider was op de plaats delict. Een getuige meldde dat er iemand vlakbij een voorwerp in de Rijkgracht gooide en wegrende. 'Desnoods zal ik de gracht helemaal dempen, net zo lang tot...' reageerde John. Het wapen werd gevonden en sporen daarop brachten de eerste doorbraak in het onderzoek naar de reeks

moorden waarvoor Willem Holleeder opdracht had gegeven.

Bij dezen zou ik John Pel alsnog willen bevorderen tot hoofdinspecteur van politie. Ik kan de memoires van deze man van harte aanbevelen.

Joop van Riessen
oud-hoofdcommissaris

Proloog

Het is 19 april 1993, rond elf uur 's avonds, als we in onze nog nieuwe Mercedes Sprinter de Joan Muyskenweg op draaien. Ouwe rot Charles rijdt, naast hem zit Henk. Ik zit op het strafbankje, het derde stoeltje in de cabine, want ik kom pas net kijken en heb nog geen recht op een van de grote stoelen. Tussen mijn twee oudere collega's door probeer ik in de verte te kijken. Verderop, ter hoogte van het Altea-hotel, doemen de knipperende lichten op van politieauto's die links en rechts half op de weg, half op het fietspad staan. Het enige wat ik weet is dat er iets meer dan een uur geleden iemand is beschoten in een auto en dat het eruit ziet als een liquidatie. De rest zullen we nog moeten horen.

Intussen zijn we vlakbij. Charles zet de bus aan de kant en we stappen uit. Ik rits mijn jack dicht. Het is gelukkig droog, maar koud voor de tijd van het jaar en er staat een stevige wind. Een enkele auto raast voorbij over de A2, die hier maar enkele tientallen meters vandaan ligt. Automobilisten op weg Amsterdam in, of juist eruit. Misschien hebben ze geen idee, misschien vangen ze een glimp op van de drukte voor het hotel, slaan ze morgenochtend de krant open en zeggen: 'Ja, zie je wel, ik dacht al dat er iets aan de hand was.'

Het eerste wat ik zie is een Ford Escort, op de parkeerstrook schuin voor het hotel. Een rood-wit lint eromheen, dat wappert in de wind. Het linkerportier is open, het rechterraam kapot. Er is veel politie, maar er zijn slechts een paar toeschouwers. Het is geen tijd en geen weer om uitgebreid te gaan staan kijken. Bovendien ligt het hotel best een eindje van de bewoonde wereld. De dichtstbijzijnde Amsterdam-

mers zijn de bewoners van de woonboten in de Amstel, maar ook die liggen nog een paar honderd meter van de plaats waar wij staan.

De projectleider van de tactische recherche komt ons tegemoet.

‘Een mooi einde van het weekend, hè?’ zegt hij. ‘Het verhaal is als volgt: het slachtoffer zat in de auto en is door het rechterraam beschoten. Hij leefde nog toen de collega’s ter plaatse kwamen en hij is naar het ziekenhuis.’

‘Weten we wie het is?’ vraagt Charles.

‘Tonnie van Mourik. Die heeft een sportschool op de Wallen.’

‘Eentje uit het milieu dus.’

‘Ze ruimen elkaar lekker op zo, hè?’

Ik vind dat een vreemde opmerking. Al is het dan iemand ‘uit het milieu’, er is hier wél iemand neergeschoten. Iemand met een vader, een moeder, misschien een vrouw en kinderen.

‘Zijn er getuigen?’ vraagt Henk.

‘Ja,’ zegt de rechercheur. ‘Een taxichauffeur. Hij stond daar’ – hij wijst naar een plek tegenover de Escort – ‘en hij heeft iemand op de auto af zien lopen en de knallen gehoord. Hij had zelfs een signalement.’

‘Netjes,’ zegt Henk.

Ik luister en zeg verder niks. Ik neem alles in me op.

‘Nou, we gaan wel eens even kijken wat we vinden,’ zegt Charles.

Voor mij is dat het startsein om iets te gaan doen. Ik loop naar de bus, pak de fotokoffer, een statief, de sporenkoffer en de verpakkingenkoffer. De nieuwe bussen zijn goed ingericht: alles overzichtelijk bij elkaar in koffers. Ik loop met mijn handen vol naar de plaats delict en zet alles bij de afzetting bij elkaar, als een soort werkplekje. Het is stikdonker in dit hoekje.

‘Zal ik ook licht neerzetten?’ vraag ik.

‘Nee joh,’ antwoordt Charles. Hij staat met zijn handen in zijn zakken bij de Escort en loert naar binnen. ‘Niet nodig. We hebben licht genoeg van de straatlantaarns en van het hotel.’

Ik vind het licht toch echt wat magertjes, maar ga er niet tegen in. Terwijl Charles en Henk rond de auto lopen en met hun Maglites de pd afzoeken, fotografeer ik de auto van alle kanten. Vervolgens ga ik iets dichterbij. Ik beschijn het interieur met mijn Maglite. Er ligt glas

op de rechtersstoel en op de grond, en er zit bloed op de bestuurdersstoel. Ik fotografeer elke centimeter van het interieur van de auto. Daarna concentreer ik me op de rest van de pd. Ik fotografeer de vier patroonhulzen en als ik daarmee klaar ben berg ik de fotospullen op. Tot zover gaat het goed, maar toch zit me iets niet lekker.

‘Vinden jullie de pd ook niet een beetje krap?’ vraag ik.

‘Hoe bedoel je, krap?’ vraagt Charles. Hij is zo te zien niet blij met mijn vraag.

‘Er hangt wel netjes een lint om die auto,’ zeg ik, ‘maar daaromheen kan Jan en alleman gewoon lopen. Terwijl de dader – of de daders, want dat weten we nog niet eens – daar ook gelopen kan hebben.’

‘Tja,’ zegt Henk. ‘Nu je het zegt... Ja, of er een beetje fatsoenlijk afgezet wordt hangt er altijd van af wie het eerst ter plaatse is.’

‘Nou, ik vind ’m groot genoeg, hoor,’ merkt Charles op. ‘Het is een simpel pd’tje.’

Ik hoor het aan en denk er het mijne van. Natuurlijk, ik ben nog nieuw. Zij zullen het wel weten, maar áls ze het weten, met al hun ervaring, dan moeten ze toch ook weten dat de dader de auto van alle kanten kan hebben benaderd? Hij kan van links gekomen zijn, of van rechts, hij heeft vermoedelijk ergens op de uitkijk gestaan. En niet binnen vijftien meter van de Ford, waar nu het lint hangt. Misschien heb ik het fout, maar dat gegeven hou ik toch in mijn achterhoofd.

Als eerste neem ik monsters van het glas en het bloed. Een glasmonster kan belangrijk zijn, want als je een verdachte hebt en die blijkt hetzelfde soort glas in zijn kleding te hebben, kan hij moeilijk volhouden niet op de pd te zijn geweest. Of zij natuurlijk, maar verreweg de meeste verdachten van dit soort delicten zijn nog steeds mannen. In de misdaad is de emancipatie nog niet zo vergevorderd.

Ik neem een bloedmonster, in de eerste plaats om zeker te weten dat het inderdaad van het slachtoffer is, al lijkt daar in dit geval geen twijfel over te zijn. Maar voor hetzelfde geld vind je een tweede bloedspoor. Dat kan het verhaal ineens heel anders maken. Is de dader ook gewond geraakt? Was er misschien een tweede slachtoffer, dat weg wist te komen? De kans dat-ie dat komt uitleggen is niet zo groot. Het enige wat we hebben zijn de sporen, en die liegen niet. Die moeten het verhaal vertellen. En wij zijn ervoor om ze veilig te stellen en te interpreteren.

Als laatste zijn de hulzen aan de beurt. Die moeten nog veiliggesteld worden. Het deert me niet dat ik het leeuwendeel van het werk voor mijn rekening neem. Eigenlijk ben ik wel blij dat mijn mentoren dit een simpele pd vinden; zo kan ik ongestoord mijn gang gaan, en je leert tenslotte het best door het te doen. Op de stoep, bij het rechterportier met het verbrijzelde raam, liggen twee hulzen. Ik pak ze voorzichtig op met een pincet en laat ze elk in een apart zakje glijden. Iets verderop ligt er nog eentje en zo'n tweeëntwintig meter achter de auto zelfs nog een. Dat is het rare met hulzen: ze springen alle kanten op en je vindt ze op de gekste plaatsen terug. Wat me bij het fotograferen al opviel, zijn de twee verschillende bodemstempels. In elke patroonhuls zijn het merk en kaliber in de bodem ingeslagen en in dit geval zijn er twee FN-hulzen en twee van het merk Luger. Ik kan er niks van maken. Nu nog niet. Ik sluit het laatste zakje, controleer of ik alles heb en vraag dat voor de zekerheid nog een keer na bij Henk.

'Ja, volgens mij heb je alles,' zegt hij. 'Goed gedaan.'

Ik ben blij dat hij dat zegt, maar voor mijn gevoel ben ik nog niet klaar. Diep vanbinnen ben ik er nog steeds van overtuigd dat de pd te krap is en dat ik verder moet zoeken.

'Ik wil nog even buiten de pd kijken,' zeg ik.

'Waarom?' vraagt Charles. 'We hebben toch alles?'

Voor mijn gevoel niet. De pd zelf heeft namelijk, voor zover ik het nu kan beoordelen, niet zoveel opgeleverd. Maar dat zeg ik niet. Ik zeg: 'Ach joh, laat mij nou even. Kan ik ook nog even oefenen.'

Hij haalt zijn schouders op. 'Als je maar opschiet. Ik heb het koud.'

Veel aanmoediging is het niet, maar hij verbiedt het me tenminste niet en de boodschap is duidelijk: als ik er maar niet te lang over doe. Daar doe ik mijn best voor, maar desondanks ga ik wel zorgvuldig te werk. In gedachten verdeel ik het gebied dat ik wil afzoeken in sectoren en die loop ik af, in een vast patroon, schijnend met mijn Maglite. Centimeter voor centimeter werk ik op die manier af, tot ik uiteindelijk bij een boom uitkom. De boom staat aan de rand van het fietspad en heeft dikke wortels, die gedeeltelijk boven de grond uitsteken en in de loop van de tijd de tegels omhooggeduwd hebben. Ik ben bijna rond en in gedachten ben ik al bezig met wat ik straks ga zeggen als ik moet toegeven dat ik niets gevonden heb. Maar dan valt me iets op.

Tussen de boomwortels, in de aarde, oplichtend in het schijnsel van mijn lantaarn, ligt een sigarettenpeuk. Een Marlboro met filter. Voorzichtig loop ik ernaartoe om 'm beter te bekijken. Hij is nog vers, er zit zelfs nog as aan.

‘Hé, jongens,’ roep ik. ‘Er ligt hier een peuk. Die wil ik veiligstellen.’

‘Je doet je best maar.’

Ik pak opnieuw de fotokoffer en het statief, en fotografeer de peuk. Eerst maagdelijk, zoals dat heet, zonder iets anders op de foto, close-up en dan van iets verder weg, zodat we later nog kunnen zien waar hij gelegen heeft. Dan nog een keer, maar nu met een bordje erbij. Dan pak ik een pincet en een zakje. Een bruinpapieren zakje, want DNA-sporen moeten in papier. Voorzichtig pak ik de peuk met de pincet en laat 'm in het zakje glijden. Ik sluit het zorgvuldig en teken mijn vondst aan op de sporenlijst. Beter mee verlegen dan om verlegen, denk ik dan maar. Want wat nu niet kan, kan misschien over een paar jaar wel.

‘Zo,’ zeg ik. ‘Nu hebben we alles.’

I

Brandweerman, dat wil ik worden. Als jongetje van vier uit Amsterdam-Oud-Zuid weet ik het zeker. Bij de meeste jongetjes gaat die droom wel weer voorbij, maar bij mij niet. Als ik in 1974 van school kom ben ik nog steeds vastbesloten om mijn jongensdroom te laten uitkomen. Ik ben dan achttien en vol enthousiasme ga ik solliciteren, twee keer zelfs: één keer bij de brandweer van Amsterdam en een keer bij de brandweer op Schiphol. Mijn droom zal uitkomen, ik weet het zeker. Maar het lot beslist anders. Beide keren kom ik glansrijk door de keuring, maar zowel de brandweer Amsterdam als de Schiphol-brandweer geeft de voorkeur aan een oudere kandidaat. Dus daar sta ik, vers van school, een illusie armer en zonder werk.

Om toch iets te verdienen pak ik alles aan, van dj tot monteur van systeemplafonds en zo ongeveer alles daartussenin. Maar ik kom er al snel achter dat dat het toch niet is. Ik werk een beetje hier en een beetje daar. Vooral in de horeca – mijn karateleraar weet me zelfs een baantje als uitsmijter te bezorgen – kom ik erachter dat er weliswaar een hoop geld te verdienen is, maar dat er ook wel een heleboel rare figuren rondlopen in Amsterdam.

Bovendien is de tijd van los-vaste baantjes wel zo ongeveer voorbij, want ik ben de liefde van mijn leven tegengekomen. We zijn allebei zeker van onze zaak en we besluiten niet alleen om snel te trouwen, maar ook snel aan kinderen te beginnen. Kortom, het wordt tijd voor vastigheid.

Ik solliciteer bij het Verenigd Ziekenvervoer Amsterdam, als chauff-

feur/ziekendrager. Het VZA is in die tijd een van de drie ziekenvervoerders in Amsterdam, naast de GGD en de EPDA, de Eerste Particuliere Diemer Ambulance. De GGD heeft duidelijk het monopolie en de twee particuliere vervoerders hangen er maar een beetje bij en proberen het hoofd boven water te houden met bestelde, van tevoren aangevraagde ritjes. Naar het ziekenhuis voor controle, van het ziekenhuis naar huis – dat soort werk. Maar net in de tijd dat ik daar begin, komt de GGD letterlijk om in het werk en gaat het VZA ook spoedmeldingen rijden. Dat betekent ook dat er andere auto's moeten komen, en de grote Chevrolets waar de GGD al een tijd mee rijdt doen ook bij het VZA hun intrede. Elke dag na de dienst moet ik weer even omschakelen als ik van de grote 8 cilinderautomaat in mijn kanariegele Fiatje 127 stap om naar huis te rijden.

In de horeca dacht ik mijn levenslessen wel te hebben geleerd en met mijn twintig jaar alles wel te hebben gezien, maar op de ambulance kom ik erachter dat ik nog maar net kom kijken. Zware verwondingen, bizarre ongelukken, ziektes, reanimaties, mensen zwevend tussen leven en dood. Ik word razendsnel volwassen en het is een bijzondere tijd, want niet alleen buiten op straat, maar ook bij het VZA zelf is van alles mis. Er is er maar één de baas, en dat is de chef Garage, die regeert als een dictator. Al snel heb ik door dat je, als je maar gewoon met hem meepraat, de beste auto's en de beste ritjes krijgt. Maar met mensen meepraten zit nu eenmaal niet in mijn aard. Als ik ergens iets van vind, dan zeg ik dat ook. 'En wie ben jij dan wel?' is steevast het antwoord. 'Zorg eerst maar dat je je kilometertjes maakt!' Dus dat doe ik dan maar, in de oudste barrels van auto's.

Op een dag rij ik met de lage Mercedes die wij 'strijkijzers' noemen, met zwaailicht en sirene naar het Wilhelmina Gasthuis, als ik in de Marnixstraat, net voorbij het Leidseplein, op een levensgroot probleem stuit. Over een lengte van zo'n tien, twintig meter is de weg opgebroken. Normaal staan er dan altijd keurig waarschuwingsborden, hekjes en afzettingen, maar die zijn waarschijnlijk door baldadige jeugd verwijderd. Ineens kijk ik in een gat waar alleen de tramrails nog in liggen, maar door mijn snelheid zie ik het veel te laat. Remmen is geen optie; dan liggen we met de neus in het gat. Links of rechts erlangs gaat ook niet, want dan liggen we op onze zijkant in het gat. Er

is maar één mogelijkheid: doorrijden! In een fractie van een seconde neem ik de beslissing om het gas erop te houden en met de wielen precies op de tramrails rechtdoor te rijden, tot ik weer op asfalt terechtkom. Die dag heb ik dubbel geluk. Geluk dat de Mercedes-ambulance dezelfde spoorbreedte heeft als een tram, en geluk dat ik niet in paniek gekke dingen ben gaan doen.

Zo zijn er genoeg leuke dingen waar ik wel weer een tijdje op voort kan, maar toch weet ik dat mijn toekomst niet in het ambulancevervoer ligt. Ik word onrustig en ga om me heen kijken. Er moet toch meer zijn dan dit, denk ik.

Juist in die periode loop ik een kennis tegen het lijf, die als portier werkt op het hoofdbureau van politie. 'John, is dat niks voor jou? Ze zoeken nog mensen.'

Portier bij de gemeentepolitie? De hele dag op een stoeltje zitten? Ik kan me er maar moeilijk iets bij voorstellen. Aan de andere kant komt het vza me onderhand danig de keel uit, dus wat kan me eigenlijk gebeuren? Veel slechter kan het niet worden.

Tot mijn eigen verbazing word ik aangenomen en in 1983 zet ik voor het eerst voet in het hoofdbureau van politie aan de Elandsgracht, niet wetende dat het héél lang zal duren voor ik daar weer wegga.

Portier kleine binnenplaats. Hoeveel keren ik het hek opengedaan heb? Ik zou het echt niet kunnen zeggen. Duizenden. Gelukkig hebben we ook andere taken. Interne verhuizingen bijvoorbeeld, papiervernietiging en reparaties aan het meubilair. Dat doen we in ons werkplaatsje in de kelder van het hoofdbureau, zonder ramen en dus zonder daglicht.

En niet te vergeten het bevoorraden van de toiletten met wc-papier. Daarvoor hebben we speciaal een PTT-postzak, tot de rand gevuld met wc-rollen, waarmee we alle toiletruimtes mee aflopen. Het werk staat niet hoog in aanzien. Ik leer er wat de uitdrukking 'DoBu' betekent: domme burger. De politie is grofweg verdeeld in twee groepen medewerkers: degenen met politiebevoegdheid – de 'executieven', zoals dat heet – en het administratief en technisch personeel. En van oudsher zijn die laatsten de DoBu's – in de ogen van de eersten dan tenminste. Ik haal er mijn schouders over op. Een dergelijk onderscheid is in mijn

ogen de grootste onzin die er bestaat.

Onze meest bijzondere taak is toch wel het afvoeren van in beslag genomen verdovende middelen. Amsterdam worstelt met een enorm drugsprobleem en hoewel er veel te veel dope op straat rondzwerft, wordt er ook heel veel in beslag genomen. Dat spul moet afgevoerd en vernietigd worden. In de praktijk komt het erop neer dat we met ons vrachtwagentje vol heroïne, pillen en blokken hasj naar de vuilverbranding rijden. Zonder beveiliging, zonder bewapening en met een grijsblauwe stofjas als enige vorm van bescherming. Bij de vuilverbranding wordt dan een aparte oven voor ons opgestookt waar we alles in kieperen en blijven kijken tot alles letterlijk de pijp uit is.

Aan de echte portiersdiensten – op de knop drukken en de medewerkers hun legitimatiebewijs vragen, terwijl je al weet dat een flink aantal van hen zich te goed voelt om dat te tonen – heb ik een hekel. Het duurt dan ook maar twee jaar voor ik weer om me heen begin te kijken naar wat er zoal nog meer te doen is bij die politie. En er is iets. Er worden arrestantenbewaarders gevraagd. Niet meer de hele dag op een stoeltje zitten, maar met mensen bezig zijn. Dat lijkt me wel wat.

Zo word ik in 1985 arrestantenbewaarder in het cellenhuis op het hoofdbureau. Er gaat een wereld voor me open. Natuurlijk heb ik heel vaak het hek opengedaan als er weer een arrestant werd binnengebracht, maar hoeveel het er werkelijk zijn wordt me nu pas duidelijk. Er zijn in totaal zo'n vijfenzestig cellen, en alleen de Vreemdelingendienst heeft al twintig vaste plekken. Meer dan eens zijn we totaal volgeboekt. Uitverkocht trouwens ook, want zoveel arrestanten als er zijn, zo weinig personeel is er. In die tijd leer ik wat overwerken is: er gaat geen week voorbij zonder extra diensten.

Amsterdam kampt in die tijd niet alleen met een drugsprobleem, er is ook nog een kraakbeweging die, na het absolute hoogte- of dieptepunt – net hoe je ertegen aankijkt – de rellen van 30 april 1980, nog behoorlijk actief is. Bijna elke week worden er wel een of meer panden gekraakt en even zo vaak worden ze ook weer ontruimd. Bijna altijd lopen die ontruiming uit op rellen, en dat levert voor het cellenhuis dan weer nieuwe bewoners op. Een van die bewoners is Hans Kok, die komt te overlijden in cel B 21. Het nummer van de cel zal ik nooit ver-

geten, net zomin als het tragische incident zelf, dat breed uitgemeten wordt in de media. Het overlijden wordt onderzocht door de rijksrecherche, wat een gebruikelijke gang van zaken is als iemand in een politiecel overlijdt.

Uiteraard worden alle betrokkenen door de rijksrecherche gehoord. De man in de cel naast Hans Kok verklaart dat een blonde arrestantenbewaarder van ongeveer mijn leeftijd geprobeerd zou hebben om Kok wakker te maken. Toen dat niet lukte, zou diezelfde arrestantenbewaarder iets hebben gezegd in de trant van: 'Oké, dan kom je er niet uit. Dan blijf je maar liggen, lijkkees.' Om vervolgens de celdeur weer dicht te gooien.

Ik word op mijn vrije dag gebeld – of ik naar het hoofdbureau wil komen. Mijn leidinggevende legt me uit dat er een onderzoek loopt en dat ik verdachte ben, en hij stuurt me linea recta naar de Keizersgracht, waar de rijksrecherche zijn onderkomen heeft. Ik heb geen idee wat me te wachten staat. In die tijd weet ik nog amper wat politie is, laat staan dat ik de procedures ken. Oké, strafrecht en strafvordering, daar heb ik van gehoord, ik weet wat een verdachte is, maar veel verder gaat mijn kennis niet. Ik ben geen politiemens.

Lopend ga ik van het hoofdbureau naar de Keizersgracht en hoe dichterbij ik kom, hoe minder ik ervan snap. Ik weet namelijk zeker dat ik op de dag van het overlijden niet in dienst was.

'Weet je,' zeg ik, 'ik zit hier eigenlijk voor Jan met de korte achternaam. Ik heb namelijk mijn rooster en mijn agenda bij me, en ik ben drie dagen vrij geweest. Kijk maar.'

Zo makkelijk kom ik er echter niet van af. Heb ik dan niet overgewerkt? Heb ik niet extra gewerkt? Was ik er op mijn vrije dag misschien niet toch? Ze laten me niet gaan. In plaats van dat ik naar buiten kan, moet ik meewerken aan een osloconfrontatie. Daar heb ik nog nooit van gehoord. Het blijkt een opstelling te zijn van acht mannen op een rij, in dezelfde overalls. Tot mijn verbijstering word ik er tot drie keer toe door de getuige uitgepikt. Maar dat kan helemaal niet, want ik wás er niet eens op die dag. Wat ik ook zeg, ik word niet geloofd. Dankzij mijn bureauchef krijg ik eindelijk steun vanuit het korps en ik krijg zelfs een advocaat. Er wordt nogmaals onderzoek gedaan en nadat ik een hele tijd toch wel in de piepzak gezeten heb, word ik uiteindelijk

van alle blaam gezuiverd. Bestudering van mijn rooster, mijn agenda én de camerabeelden van het hoofdbureau wijst precies uit wat ik een hele tijd geleden al zei: ik was er niet op de dag dat Hans Kok stierf. Maar die getuige dan, die zo zeker wist dat ik het was? Later kom ik erachter dat hij degene is die ik tijdens het luchten ooit zijn sigaretten afgepakt heb, omdat hij ze gejat had van een medearrestant en ze weigerde terug te geven. Dit was zijn kans om mij dat betaald te zetten.

Ik ga mijn werk weer doen, zoals ik gewend ben. Maar ik ben wel wat voorzichtiger geworden. Ik hou alles bij, leg alles vast, want het had weinig gescheeld of mijn carrière bij de politie was voortijdig tot een einde gekomen.

Twee jaar ben ik alweer arrestantenbewaarder en ik wil wel iets meer, iets anders. Mijn kans komt als de brigadier cellenhuis, onze teamchef, weggaat. Er komt een vacature voor chef-arrestantenbewaarder, een leidinggevende functie. Inmiddels heb ik zoveel gezien en meegeemaakt dat ik vind dat ik er wel aan toe ben. Maar mijn collega's roepen om het hardst: 'Jij, solliciteren? Schei toch uit, man. Je zit hier net twee jaar. Zonde van het papier!' Maar ik laat me niet van de wijs brengen en wind er ook geen doekjes om. 'Jongens, ik ga meesolliciteren en ik zie wel wat ervan komt.'

Tegen de zin van alle ouwe knarren, die dachten dat de benoeming wel weer op rangorde van stamnummers zou gaan. Iedere politie-medewerker heeft een personeelsnummer, dat bij ons stamnummer genoemd wordt, en het is tot dan toe inderdaad gebruikelijk dat de oudste in rangorde het eerst aan de beurt komt. Maar nee dus, het wordt ditmaal de jongste: ik.

Ondanks de aanvankelijke tegenwerking weet ik mijn draai al gauw te vinden en ik ontdek dat ik in mijn rol van teamchef iets kan betekenen voor mijn mensen. Maar ook deze medaille heeft een keerzijde, want met een structurele onderbezetting proberen een 24-uursrooster te vullen, daar maak je geen vrienden mee. Zelf werk ik ook volop over om de gaten te vullen, wat slecht uitkomt, want ik heb een jong gezin én ik ben aan het trainen voor de triatlon.

Als in 1991 de bureauchef een speciale opdracht krijgt en leiding gaat geven aan een nieuw team dat overvallen moet bestrijden, schuift de waarnemend bureauchef op naar zijn plaats en word ik aangesteld als de waarnemer van de waarnemer. In de praktijk komt het erop neer dat ik geen teamchef meer ben van acht medewerkers, maar leiding moet gaan geven aan het hele bureau. Het is een behoorlijke carrière-stap, want in minder dan tien jaar tijd klim ik op van salarisschaal 3 naar salarisschaal 9. Dat is natuurlijk heel prettig, en ik voel me wel vereerd ook dat ik gevraagd ben, maar al snel merk ik dat ik er niet gelukkig van word. De stap komt voor mij gewoon te snel, ik ben ten-slotte pas vijfendertig en ben veel te veel aan het werk gehecht om nu ineens mijn dagen te vullen met vergaderen. Daar ben ik veel te onrustig voor. Mijn collega Cor, die op dat moment de waarnemer is en die ik dus waarneem, ziet het wel en hij begrijpt het ook. Op zijn aanraden ga ik praten met de personeelsadviseur en die vraagt, heel terecht: 'Maar wat wil je dan?'

Dat weet ik. In het hoofdbureau is ook de TOHD gevestigd, de Technische Opsporings- en Herkenningsdienst, en dat zijn de mensen die zich bezighouden met sporenonderzoek, fotograferen, vingerafdrukken. Ik drink er wel eens koffie en ik kom erachter dat dát de plek voor mij is. Een geluk bij een ongeluk is dat ook die afdeling zwaar onderbezet is en dat ze best iemand willen hebben met een technische achtergrond. Die heb ik, want na de lagere school heb ik de Meubelmakers Vakschool doorlopen, in hartje Jordaan.

De organisatie vindt het niet leuk dat ik alweer weg wil uit mijn huidige functie, maar na lang praten weet ik de personeelsadviseur en de chef van de TOHD ervan te overtuigen dat het voor iedereen toch echt het best is als ze mij technisch rechercheur maken. Dat gebeurt.

In 1992 stap ik de wereld in die ik de rest van mijn loopbaan niet meer zal verlaten. Ervaring heb ik natuurlijk niet. In naam ben ik dan wel technisch rechercheur, maar ik weet nog niks. De krullenjongen ben ik, meer niet. Onderaan beginnen, luisteren naar de collega's en vooral je mond houden. Er is een opleiding aan de researcheschool waar ik dolgraag heen wil, maar daar is voorlopig geen plek. Daarom begin ik alles wat op de afdeling aan vakliteratuur en studiemateriaal te vinden is te lezen. Ik neem zelfs boeken mee naar huis, tot verbaazing van mijn collega's.

‘Wat doe jij nou?’

‘Leren, over het vak.’

‘Ja, maar toch niet thuis? Leren doe je in de baas z’n tijd.’

Ik heb daar een ander idee over. Als je acht uur werkt heb je er ten slotte altijd nog zestien over.

‘Je moet je niet zo uitsloven.’

Dat zal dan wel. Maar ik doe het op mijn manier.

‘We onderbreken deze uitzending voor een extra nieuwsuitzending. Bij ons aan tafel is aangeschoven Gijs Wanders.’ Annette van Trig, die deze avond *Studio Sport* presenteert, kijkt even opzij en nieuwslezer Gijs Wanders begint in sobere bewoordingen zijn verhaal.

‘Om kwart voor zeven vanavond is een Boeing 747, een vrachttoestel van El Al, neergestort op de Bijlmermeer.’

4 oktober 1992, vijf over halfacht ’s avonds – vandaag, nu ik dit schrijf, precies achtentwintig jaar geleden. Het was ook een zondag, net als vandaag, en op dat moment stond Nederland even stil. Net als bijna iedereen in Nederland zat ook ik *Studio Sport* te kijken.

Ik hou mijn adem in. Twee minuten geleden keek ik naar biljarten, nu ben ik in gedachten in de Bijlmer. Een Boeing neergestort in een woonwijk, dat is niet te bevatten. Hoeveel slachtoffers zouden er zijn? Hoeveel doden? Het is gelukkig een vrachttoestel, maar hoeveel mensen uit de flats zijn er omgekomen? Meteen besef ik dat dit een enorme klus wordt voor mijn afdeling, want er is geen twijfel mogelijk dat de technisch rechercheurs een grote rol zullen vervullen in de Bijlmer. Tegelijk realiseer ik me dat ik er nog maar zo kort bij ben dat ik eigenlijk nog niks kan. Natuurlijk wil ik iets doen. Ik wil erheen, of in elk geval naar het bureau, maar ik zal hun alleen maar in de weg lopen.

De volgende ochtend ben ik vroeg op het werk. Het is een chaos bij de TOHD. Het Rampen Identificatie Team is weliswaar leidend in dit onderzoek, maar de TOHD levert de extra mensen en de middelen. Leendert Borstlap, mijn chef, is de hele avond en nacht al bezig ge-

weest met plannen en indelen. Jullie daarheen, jullie daarheen en jullie op het bureau. Moet iedereen naar de rampplek? Prima, maar wie neemt dan de rest van Amsterdam voor zijn rekening? Want Amsterdam draait natuurlijk gewoon op volle toeren, inclusief ongelukken, vechtpartijen en onnatuurlijke overlijdens.

‘Ik ga erheen,’ zegt Leendert. ‘Ga maar mee, John. Ik kan je niet inzetten bij het identificatieproces, dus je wordt ondersteuning. Extra handjes. Je gaat iets meemaken wat je je hele leven niet meer vergeet.’

Onderweg naar de rampplek vertelt Leendert wat hij heeft gehoord van de collega’s ter plaatse. Hij heeft het ook nog niet met eigen ogen gezien, maar het moet gigantisch zijn. Natuurlijk, er zijn mensen overleden – veel waarschijnlijk –, maar voor ons is dit vooral een plaats delict. De grootste die we ooit gehad hebben. Zo moeten we ernaar kijken, anders kunnen we ons werk niet doen. Ook Leendert weet nog niet welke vragen ons gesteld zullen worden en of we behalve het identificeren van de slachtoffers nog andere onderzoeken moeten doen, maar onderweg wijst hij me al op de eerste sporen.

‘Waarschijnlijk afgebroken toen-ie de rails van de metro raakte,’ zegt Leendert, wijzend op een deel van de vleugel. Hij heeft het sporenbeeld al in zijn hoofd.

‘Ik hoop dat je een pd aantreft waar de processen zijn uitgezet,’ gaat hij verder, ‘en waar niet iedereen als een kip zonder kop door elkaar heen rent. Maar verder weet ik het ook niet.’

Natuurlijk heb ik de beelden gezien op televisie en geprobeerd me een beeld te vormen van de situatie. Dat beeld klopt niet. Het eerste wat me opvalt als we de auto uit stappen, is dat de plaats van de inslag nog veel groter is dan ik me had voorgesteld. Ik sta met open mond te kijken naar het enorme gapende gat. Op de plaats waar eens de flats Kruitberg en Groeneveen aan elkaar vastzaten is niets meer. Tien verdiepingen, in een V-vorm weggeslagen. De foto’s kent iedereen nog wel, maar op het moment dat ik ervoor sta kan ik alleen maar denken: wat is hier gebeurd? Ik ruik kerosine en een vleugje parfum. Later zal blijken dat een deel van de lading van het toestel uit geurtjes bestond. Het kost me tijd om dit allemaal tot me door te laten dringen. De kranen die in positie gebracht worden om het puin af te voeren zien er nietig uit naast